

ODPOVĚDI EVROPSKÉ KOMISE NA ZVLÁŠTNÍ ZPRÁVU EVROPSKÉHO ÚČETNÍHO DVORA: „SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA A KLIMA: POLOVINA VÝDAJŮ EU V OBLASTI KLIMATU, AVŠAK EMISE ZE ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ NEKLESAJÍ“

SHRNUTÍ

Společné odpovědi Komise na body I až III:

Komise zdůrazňuje, že většina opatření souvisejících s klimatem v zemědělství má přínosy v oblasti zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně, přičemž je nejvhodnější posuzovat tyto přínosy společně. Podobně opatření v oblasti klimatu sestávají z dopadů na zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně, přičemž tyto dopady nelze v případě zemědělství u většiny opatření souvisejících s klimatem jasně oddělit.

IV. Sledování klimatu bylo prováděno v období 2014–2020 a bylo již předmětem zvláštní zprávy EÚD.

Komise znovu opakuje svůj závazek vůči přístupu EU. Metoda použitá Komisí je správná a byla vypracována transparentním a koordinovaným způsobem; vychází z ukazatelů z Ria a byla sdělena Evropskému parlamentu a Radě.

Komise se rovněž domnívá, že nástroje SZP měly spíše významný než omezený dopad.

V. Komise konstatuje, že SZP nikdy neměla konkrétní cíl snížit emise produkované hospodářskými zvířaty. Emise zůstaly stabilní, zatímco výroba rostla.

VI. Komise zdůrazňuje, že cílem SZP spolu se strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“ je nejen snížení emisí, ale také snaha zachovat biologickou rozmanitost a živobytí na venkově, snížit používání pesticidů a tlak na kvalitu vody a poskytovat vysoce kvalitní potraviny. Jedním z prostředků k dosažení všech těchto cílů je ekologické zemědělství.

Pokud jde o luskoviny pěstované na zrno, Komise zdůrazňuje, že nahrazení plodin s vysokým hnojením by automaticky nevedlo k přesunu emisí do jiných zemědělských podniků. Pokud jde o ekologické zemědělství, není možné posoudit potenciální dopad snížení emisí z důvodu nedostačujících dostupných údajů. Komise dále konstatuje, že strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a nástroj pro udržitelnost zemědělských podniků v oblasti živin pomohou snížit emise spojené s používáním hnojiv. Souběžně s tím bude Komise pravidelně přezkoumávat výjimky udělené na základě směrnice o dusičnanech.

VII. Podpora zalesňování se změnila, a to tak, že se zvýšila podpora udržování z 5 na 12 let, přičemž toto období je sladěno s platbami, které kompenzují ztrátu příjmů. Díky tomu bude opatření týkající se zalesňování pro zemědělce zajímavější. Pokud jde o agrolesnictví, nařízení Omnibus zvýšilo flexibilitu agrolesnického opatření, včetně možnosti obnovy a regenerace stávajících a poškozených agrolesnických oblastí, které přispívají ke zdravému rozvoji a rovněž fungují jako úložiště uhlíku a zmírňují místní mikroklima. Příděl finančních prostředků (celkové veřejné výdaje činí 64 milionů EUR) na agrolesnictví je již nyní vyšší než v předchozím období a do konce roku 2019 už bylo zřízeno více než 2100 hektarů nových agrolesnických oblastí.

VIII. Komise se domnívá, že režim podmíněnosti a ekologizace zemědělce motivoval k přijetí účinných opatření ke zmírnění změny klimatu.

Řada norem pro dobrý zemědělský a environmentální stav (DZES) v rámci podmíněnosti je přínosná pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně (minimální půdní pokryv, hospodaření s půdou s cílem omezit erozi, zachování organické hmoty v půdě, zachování určených krajinných prvků) a jako povinné postupy tvoří pevný základ pro režimy podpory. V rámci ekologizačního režimu je pro zachování trvalých travních porostů i ploch využívaných v ekologickém zájmu nutné, aby zemědělci udržovali plochy a prvky, jako jsou travní porosty, půda ležící ladem, stromy nebo živé ploty, které jsou přínosné pro zmírňování změny klimatu.

IX.

(1). Komise doporučení 1a částečně přijímá. Přijímá doporučení 1b a 1c.

Komise přijala opatření tím, že do návrhu SZP na období 2023–2027 zahrnuje vyšší ambice v oblasti klimatu. Byla rozšířena podmíněnost, která se nyní vztahuje na všechny přímé platby, byly navrženy nové ekorežimy a 30 % rozpočtu plánovaného pro rozvoj venkova bylo vyčleněno na opatření v oblasti klimatu a životního prostředí. Členské státy stanoví plánovaná opatření ve vnitrostátních strategických plánech, které posuzuje Komise.

(2). Komise přijímá doporučení 2a a 2b.

Komise přijala opatření tím, že do podmínek pro období 2023–2027 zahrnuje dobrý zemědělský a environmentální stav (DZES), který souvisí s minimální ochranou rašelinišť a mokřadů.

(3). Komise nepřijímá doporučení 3a a přijímá doporučení 3b.

Členské státy předloží strategické plány SZP, které útvary Komise analyzují. Po přijetí těchto plánů budou členské státy každoročně podávat zprávy o jejich provádění.

ÚVOD

01. Emise ze zemědělství odhadované dle pokynů Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) znamenají pouze emise, které se uvolňují během fáze růstu zemědělských produktů. Emise skleníkových plynů v EU ze zemědělství jsou odpovědné pouze za 10 % celkových emisí EU. SZP na období 2013–2020 neobsahuje žádná posouzení životního cyklu zemědělské produkce.

Obrázek 1: Komise se domnívá, že by bylo vhodnější stanovit podíl emisí skleníkových plynů v EU ze zemědělství. Tyto údaje jsou snadno dostupné a jsou sestaveny prostřednictvím prohlížeče údajů o skleníkových plynech Evropské agentury pro životní prostředí¹.

Obrázek 2: Emise ze zemědělství se ze své podstaty skládají z metanu a oxidu dusného a jsou regulovány podle rozhodnutí o „sdílení úsilí“ do roku 2020 a podle nařízení o „sdílení úsilí“ od roku 2021. Emise a jejich pohlcování související s využíváním půdy, změnami ve využívání půdy a lesnictvím jsou od roku 2021 regulovány nařízením o LULUCF.

¹ K dispozici na adrese <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer/>

04. Komise konstatuje, že po roce 2010 se emise stabilizovaly, a to s meziročním kolísáním pod prahovou hodnotou nejistoty, kterou stanovila agentura EEA. Zároveň se zvýšila produkce a snížily se emise na jednotku produktu.

Obrázek 3: Komise je toho názoru, že emise z půdy jsou ve stávajících právních předpisech v oblasti klimatu (nařízení o „sdílení úsilí“ a nařízení o LULUCF) odděleny od emisí CH₄ a N₂O. Výpočty emisí obou typů mají odlišné vlastnosti a úrovně nejistoty.

07. Rámec politiky v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030 zahrnuje rovněž emise a jejich pohlcování v důsledku využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF). Provádí se prostřednictvím nařízení o LULUCF, které je v platnosti od 1. ledna 2021.

08. Členské státy mohou navrhnout optimální kombinaci politik v oblasti klimatu s cílem dosáhnout svých vnitrostátních cílů napříč odvětvími, kde dochází ke „sdílení úsilí“; tyto strategie jsou popsány ve vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu². Zemědělství by mělo k těmto snahám v oblasti zmírňování přispět stejně jako všechna ostatní odvětví. Cíle v oblasti „sdílení úsilí“ byly vypočteny v souladu s hodnoceními nákladové efektivity; pokud by se členský stát rozhodl, že odvětví zemědělství nebude přispívat k dosažení cíle v oblasti „sdílení úsilí“, příspěvek ostatních odvětví by byl pravděpodobně nákladnější.

13. Komise se domnívá, že nejsledovanější opatření přinášejí výhody pro více než jednu oblast zájmu a že jakýkoli závěr ohledně celkového dopadu příslušných opatření by měl tuto skutečnost uznat.

PŘIPOMÍNKY

25. Komise poukazuje na to, že žádné členské státy nevykazují emise metanu s nejvyšší úrovní podrobnosti. Jak je rovněž uvedeno ve strategii EU pro metan, Komise bude zlepšení posuzování a zmírňování emisí metanu podporovat. Komise konstatuje, že zatímco se emise produkované hospodářskými zvířaty v posledních letech stabilizovaly, zároveň se zvýšila produkce. Komise uznává, že emise z enterické fermentace u hospodářských zvířat neklesají, ačkoli by situaci v EU lépe vysvětlilo nezbytné uvedení do souvislostí, včetně nejistoty při posuzování emisí metanu a úrovně podrobností, kterou členské státy používají při vykazování, jakož i zvýšení produktivity.

26. Komise je toho názoru, že inventura skleníkových plynů členských států ne vždy zjišťuje účinky provádění postupů zmírňování ze strany zemědělců, které jsou podporovány SZP. Závisí to rovněž na nastavení systémů pro sledování v členských státech a na emisních faktorech a údajích o činnosti, které se použijí pro odhad.

27. Cílem podpůrných programů je podpořit konkurenceschopnost zemědělského odvětví EU, včetně odvětví živočišné výroby, a to zvyšováním povědomí o přínosech zemědělsko-potravinářských produktů EU a o jejich přísných výrobních normách. Komise zdůrazňuje, že SZP nemá pravomoc měnit nebo omezovat volbu spotřebitele.

Členské státy mohou prostřednictvím svých programů rozvoje venkova nabídnout agroenvironmentálně-klimatická opatření s cílem podpořit extenzivní živočišnou výrobu prostřednictvím extenzivní pastvy. Většina členských států tuto možnost využívá.

²https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/national-energy-climate-plans_en#final-necps

Živočišná výroba a spotřeba živočišných produktů by navíc měly být posuzovány odděleně, neboť EU je jedním z největších vývozců a dovozců potravin a krmiv. Míra konverze krmiva se v posledních desetiletích neustále zlepšovala, tj. jedna jednotka živočišného produktu potřebuje méně krmiva na vstupu. Do potravy hospodářských zvířat v EU jsou rovněž stále více začleňovány nepoživatelné vedlejší/druhotné produkty z potravinářského průmyslu a odvětví biopaliv.

Obrázek 11: Komise má za to, že údaje o spotřebě by se neměly týkat pouze množství produktu, ale také kvality poskytovaných živin.

28. Návrh Komise týkající se budoucí SZP uznává problém plýtvání potravinami, což je zohledněno v jednom z jejích specifických cílů (navrhovaný čl. 6 odst. 1 písm. i)), jímž je „*zlepšit reakci zemědělství EU na společenskou poptávku po potravinách a zdraví, včetně bezpečných, výživných a udržitelných potravin, plýtvání potravinami a dobrých životních podmínek zvířat*“.

30. Komise je toho názoru, že nové přírodní i syntetické přísady do krmiv jsou velmi slibné z hlediska snižování emisí z enterické fermentace, avšak představují pro zemědělce další náklady. Komise obdržela několik žádostí o přísady do krmiv s cílem snížit emise skleníkových plynů, které v současné době posuzuje úřad EFSA. Komise povolí tyto přísady v EU pod podmínkou kladného hodnocení ze strany úřadu EFSA. V neposlední řadě má Komise v úmyslu formou opatření v rámci strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ usnadnit povolování těchto přísad do krmiv.

32. Ačkoliv závislost na přímých platbách je v případě „chovu skotu“ skutečně vysoká, je stále podstatně nižší v ostatních odvětvích souvisejících se zvířaty (tj. „mléko“, „chov ovcí a koz“, „chov zvířat krměných jadrným krmivem“ nebo „smíšená živočišná výroba“). Tato další odvětví související se zvířaty jsou ve skutečnosti srovnatelná se závislostí odvětví „obiloviny, olejnin a bílkovinné plodiny“ nebo je u nich dokonce nižší.

34. Komise se rovněž domnívá, že při zkoumání účinků plateb na celkové emise skleníkových plynů, které zmiňuje EÚD, je k získání úplného obrazu důležité zohlednit dopad na celosvětové emise (únik).

Pro ilustraci, studie od Janssona a kol., která je uvedena ve zprávě (poznámka pod čarou 20), skutečně ukazuje, že odstranění vázané podpory pro přežvýkavce by snížilo celkové emise skleníkových plynů v zemědělství v EU o 0,5 %. Odhaduje se však, že asi tři čtvrtiny tohoto snížení by mohly být vyrovnány únikem emisí (tj. zvýšenými emisemi mimo EU) v důsledku zvýšení dovozu ze zemí, které mají relativně vyšší emise na jednotku produktu (intenzitu emisí), například z Brazílie. Tento únik emisí by významně omezil pozitivní dopad na globální oteplování, který by mohlo mít odstranění vázané podpory v EU.

Kromě toho Komise při posuzování dopadu různých podpor SZP týkajících se skleníkových plynů zdůrazňuje, že je třeba pojmenovat všechny aspekty, faktory a možné důsledky. Například řada přímých plateb, které se vyplácejí chovatelům zvířat, může mít určité příznivé dopady na životní prostředí (např. základní platba podle pastviny / travního porostu, ekologická platba, podpora vázaná na produkci bílkovinných plodin).

36. I když Komise uvedený vědecký článek nezpochybňuje, připomíná, že neexistuje žádná oficiálně dohodnutá metodika EU ani mezinárodní metodika, která by umožňovala srovnatelná posouzení životního cyklu. Komise bude řešit environmentální stopu dovážených produktů tak, že bude plnit cíle Zelené dohody a cíle strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“. V souvislosti s environmentální stopou dovážených produktů je cílem Zelené dohody spolupracovat s mezinárodními partnery na zlepšení celosvětových environmentálních norem. Konkrétně strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ předpokládá toto: „Na podporu ekologické transformace EU budou využity vhodné politiky EU, které

budou součástí této transformace, včetně obchodní politiky. EU se bude snažit zajistit, aby ve všech dvoustranných obchodních dohodách EU byla obsažena ambiciózní kapitola o udržitelnosti. Ta zajistí plné provádění a prosazování ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji ve všech obchodních dohodách.“

Komise dále konstatuje, že většina sóji používané v Evropě pochází ze zemí bez rizika odlesňování.

38. Komise je přesvědčena, že strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a nástroj pro udržitelnost zemědělských podniků v oblasti živin pomohou snížit emise spojené s používáním hnojiv. Souběžně s tím bude Komise pravidelně přezkoumávat výjimky udělené na základě směrnice o dusičnanech.

40. Komise připomíná, že SZP neměla výslovný cíl snížit živočišnou výrobu a že emise ze statkových hnojiv souvisejí jak s jejich množstvím, tak s nakládáním s nimi.

43. Výjimky ze směrnice o dusičnanech mohou být uděleny, pokud neohrozí dosažení cílů této směrnice. Musí být odůvodněny na základě objektivních kritérií, mezi něž patří například:

- dlouhé vegetační období,
- plodiny s vysokou spotřebou dusíku,
- vysoké srážky v ohrožené oblasti,
- půdy s mimořádně vysokou denitrifikační schopností.

44. Komise se domnívá, že pokud jde pouze o účinky na snižování emisí skleníkových plynů, lze strategii zmírňování změny klimatu uplatňovat na rozmetávání statkových hnojiv na poli (aplikaci statkových hnojiv).

Používání technik distribuce s proměnlivou rychlostí (přesné zemědělství) v půdních systémech s rozmetáváním statkových hnojiv vede ke snížení emisí.

Inovace v těchto oblastech jsou podporovány evropským inovačním partnerstvím v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti (EIP-AGRI). Operační skupiny EIP-AGRI, které pomáhají překlenout propast mezi výzkumem a praxí, již byly zapojeny do řady iniciativ v oblasti zmírňování změny klimatu na úrovni zemědělských podniků.

45. V rámci agroenvironmentálních a klimatických opatření (M10) jsou v programech rozvoje venkova pro současné programové období podporovány různé zemědělské postupy, jejichž cílem je lepší řízení vstupů a konkrétněji snížení množství minerálních hnojiv. V mnoha programech rozvoje venkova je tato podpora kombinována s podporou snižování používání pesticidů, tj. v podobě programů integrované produkce.

- (druhá odrážka): Komise v současné době pracuje na systematickém přezkumu literatury o metaanalýze environmentálních a klimatických dopadů zemědělských postupů, včetně inhibitorů nitrifikace. Přezkum poskytuje spolehlivé vědecké důkazy s nízkým rizikem zkreslení a zlepšil znalosti o těchto postupech. Ze zjištění vyplývá, že inhibitory nitrifikace mají významný potenciál snížit emise oxidu dusného do ovzduší a vyplavování dusičnanů do vody, zároveň však mohou významně zvýšit emise amoniaku. Některé studie navíc u inhibitorů nitrifikace uvádějí existenci ekotoxicity. Závěrem lze říci, že dopady inhibitorů nitrifikace, zejména z dlouhodobého hlediska, by měly být hodnoceny opatrně, než bude možné tyto zemědělské postupy doporučit pro využití ve velkém měřítku.

Tabulka č. 2: Komise je toho názoru, že klasifikace navrhaná v tabulce 2 zjednodušuje složitou realitu. Strategie ke snížení používání hnojiv jsou rovněž závislé na daném místě, zejména pokud jde

jejich vliv na konečné snížení emisí skleníkových plynů. Využívání závisí také na zemědělských systémech, které jsou v EU velmi rozmanité.

46. Komise zdůrazňuje, že cílem SZP spolu se strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“ je nejen snížení emisí, ale také snaha zachovat biologickou rozmanitost a živobytí na venkově, snížit používání pesticidů a tlak na kvalitu vody a poskytovat vysoce kvalitní potraviny. Jedním z prostředků k dosažení všech těchto cílů je ekologické zemědělství.

Druhá odrážka: Komise se domnívá, že popsaný scénář platí pouze za předpokladu, že spotřeba zemědělských produktů zůstává nezměněna.

Obrázek 17: Viz odpověď Komise na bod 46.

51. Viz odpověď Komise na bod 45.

60. Komise připomíná, že podle „standardních“ pravidel způsobilosti pro zemědělské plochy jsou rašeliniště způsobilá pro přímé platby, pokud je na nich prováděna zemědělská činnost a je dodržena řada požadavků souvisejících s životním prostředím a klimatem (podmíněnost). Přesně vymezené výjimky z těchto pravidel umožňují zachovat přímé platby i bez jakékoli zemědělské činnosti. Například v případě, že již zkulturnované rašeliniště je obnoveno na základě podpory při závazku vynětí půdy z produkce v rámci programů rozvoje venkova, je tato půda nadále způsobilá pro přímé platby, aniž by na ní byla prováděna zemědělská činnost.

Souhrnná odpověď Komise k bodům 63, 64 a 65:

Požadavek na zachování poměru ploch trvalých travních porostů je „záchrannou sítí“, která je řízena na vnitrostátní nebo regionální úrovni a jejímž cílem je zabránit rozsáhlé přeměně na ornou půdu. Jedná se o základní povinný požadavek, který se vztahuje na všechny trvalé travní porosty v celé EU a který lze v případě potřeby doplnit dobrovolnými agroenvironmentálními a klimatickými opatřeními, která v těchto oblastech zakazují některé typy zásahů. Tento nástroj nezakazuje orbu a opětovný výsev, pokud daná plocha zůstává trvalým travním porostem. Orba a opětovný výsev však nejsou nezbytně běžnými postupy a v mnoha oblastech není provádění těchto postupů z agronomického hlediska přínosné.

Požadavek na zachování poměru ploch trvalých travních porostů byl po roce 2015 posílen při rozpětí přeměny 5 % namísto předchozích 10 %. Je-li tohoto rozpětí dosaženo, musí členský stát zahájit zpětnou přeměnu plochy, která byla přeměněna navíc.

Souhrnná odpověď Komise k bodům 66, 67 a 68:

Požadavek na ochranu „environmentálně citlivých trvalých travních porostů“ brání přeměně travních porostů v oblastech sítě Natura 2000 na jiné způsoby využití i jejich orbě. Ačkoli hlavním cílem je ochrana biologické rozmanitosti, její dopad na ukládání uhlíku je významný, přičemž tento nástroj doplňuje mechanismus „záchranné sítě“ pro zachování poměru trvalých travních porostů na vnitrostátní/regionální úrovni. Ustanovení o nepoškozování podle čl. 6 odst. 2 směrnice o stanovištích a čl. 4 odst. 4 směrnice o ochraně ptáků se již týká mimo jiné činností, které vedou ke zhoršení stavu stanovišť, například orby a přeměny stanovišť s travním porostem chráněných podle směrnice o ptactvu a stanovišť v lokalitách sítě Natura 2000. To však neznamená, že ve skutečnosti nedochází k orbě a přeměně travních porostů tam, kde jsou chráněny. U environmentálně citlivých trvalých travních porostů se proto posiluje ochrana prostřednictvím SZP; ta umožňuje chránit všechny travní porosty v lokalitách sítě Natura 2000 i mimo ně a zajišťuje společnou a vysokou úroveň ochrany v celé EU nad rámec požadavků směrnic.

69. Nařízení Omnibus zvýšilo flexibilitu agrolesnického opatření, které se nyní může týkat zavádění, regenerace nebo obnovy agrolesnických systémů. Komise proto očekává lepší využívání tohoto opatření.

70. Monitorování odstraňování uhlíku je náročné vzhledem ke specifickým rysům, jako je nestálost uhlíku v půdě a nejistota měření. S cílem vyřešit tyto problémy pracuje Komise na iniciativě týkající se uhlíkových farem a na vytvoření rámce pro certifikaci odstraňování uhlíku. Cílem těchto iniciativ je harmonizovat kvantifikaci odstraňování uhlíku jako základ pro účinné odměňování opatření v oblasti klimatu spojených s půdou.

Postupy hospodaření s půdou pro (zachování a) zlepšení zdraví orné půdy (hospodářská opatření pro tvorbu humusu) mohou zvýšit obsah uhlíku v půdě a podpořit ukládání uhlíku. Tyto postupy mohou být podporovány v rámci agroenvironmentálního klimatického opatření a mnoho členských států ve svých programech rozvoje venkova tuto podporu aktivovalo.

72. Pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně je přínosná řada norem dobrého zemědělského a environmentálního stavu (DZES). Konkrétně norma DZES 4 vyžaduje minimální půdní pokryv, DZES 5 vyžaduje minimální hospodaření s půdou za účelem omezení eroze, DZES 6 vyžaduje zachování organické hmoty v půdě a DZES 7 vyžaduje zachování určených krajinných prvků.

73. Prvek plochy využívané v ekologickém zájmu v rámci ekologizačního režimu má za cíl chránit a zlepšovat biologickou rozmanitost v zemědělském podniku. Možnost považovat meziplodiny za plochy využívané v ekologickém zájmu, kterou spolunormotvůrci zavedli během reformy SZP v roce 2013, neměla za úkol podpořit využívání těchto plodin, ale přispět k dosažení cíle v oblasti biologické rozmanitosti. Po předčasném přezkumu tohoto režimu Komisí byl do právních předpisů zaveden zákaz používat pesticidy se záměrem lépe přispět k dosažení cíle v oblasti biologické rozmanitosti.

74. Nařízení Omnibus zvýšilo flexibilitu agrolesnického opatření, které se nyní může týkat zavádění, regenerace nebo obnovy agrolesnických systémů. Komise proto v budoucnu očekává lepší využívání tohoto opatření.

75. Studie Ricardo zmiňuje rozmezí 2,2 až 7,3 tun absorpce uhlíku na hektar, což Komise považuje za důležitý předpoklad vzhledem k možné vysoké variabilitě hodnot (5 t/hektar potenciálního rozpětí = více než 300% rozdíl) a zdůrazňuje, že hodnota předložená EÚD představuje pouze horní hranici rozpětí.

77. Sledování klimatu bylo prováděno v období 2014–2020 a bylo předmětem zvláštní zprávy EÚD.

Komise ve svých odpovědích připomíná, že EU má v oblasti klimatu cíl pro celé hospodářství a nevyčleňuje konkrétní odvětví.

O cílech v oblasti klimatu, které se týkají snížení emisí, rozhodují spolunormotvůrci, přičemž o tomto cíli pro SZP na období 2013–2020 dosud nebylo rozhodnuto.

Souhrnná odpověď Komise k bodům 83, 84 a 85:

Ekologizační režim byl zaveden v roce 2015 s cílem nově stanovit, že významný podíl přímých plateb byl věnován na zlepšení environmentální výkonnosti SZP. Došlo k tomu tak, že se od zemědělců žádalo, aby se u hlavních systémů zemědělské produkce řídili environmentálními postupy. Mezi těmito postupy se zachování trvalých travních porostů zaměřuje na snížení bilance emisí skleníkových plynů v odvětví živočišné výroby, zejména podporou ukládání uhlíku v travních porostech. Požadavek zachovat určitou úroveň prvků a oblastí, například živých plotů či stromů na plochách

využívaných v ekologickém zájmu atd., rovněž přispívá k ukládání uhlíku. Udržování trvalých travních porostů a udržování nevyužívaných oblastí a prvků bude i nadále součástí SZP v rámci posílené podmíněnosti.

Pokud jde o rozsah těchto postupů, není záměrem ekologizace změnit postupy pro všechny zemědělce, ale pouze pro ty, kteří nesplňují požadované cíle. V případě zemědělců, kteří již požadovanou úroveň cílů splňují, ekologizace umožňuje, aby se jejich situace z hlediska životního prostředí a klimatu nezhoršovala, například po intenzifikaci jejich produkce.

86. Fond EZFRV nabízí pro období 2014–2020 flexibilní soubor nástrojů (včetně podpory agroenvironmentálně-klimatických opatření, závazků v oblasti lesního prostředí a klimatu, zalesňování a agrolesnictví, plateb v rámci sítě Natura 2000 a rámcové směrnice o vodě, ekologického zemědělství a investic), které mohou členské státy zavádět v souladu se svými konkrétními potřebami v oblasti zmírňování změny klimatu. To je dále zdůrazněno vymezením priorit a prioritních oblastí, které bylo podrobnější než pro období 2007–2013.

Kromě hranice 3,2 %, která je primárně zaměřena na snížení emisí skleníkových plynů nebo podporu ukládání uhlíku, je rovněž důležitý příspěvek ze strany opatření, která patří k environmentálním cílům v rámci priority 4 (jako je například biologická rozmanitost, jak uvádí EÚD). Rozpočtové prostředky přidělené této prioritě č. 4 činí 45,2 % celkového rozpočtu fondu EZFRV na toto období.

Pokrývají řadu z těchto agroenvironmentálních a klimatických opatření, podporu investic a předávání znalostí nastíněných v odpovědích výše. I když jsou plánovány v rámci priority č. 4 s cílem řešit otázky ekosystémů, významně přispívají ke snižování emisí a k ukládání uhlíku.

87. Hodnocení dopadu opatření SZP na změnu klimatu bude předloženo formou pracovního dokumentu útvarů Komise a bude zveřejněno do léta. Opírá se o důkazy shromážděné ve studii podporující toto hodnocení a o další zdroje. V příští SZP poskytnou výroční zprávy členských států značné množství relevantních údajů, například podrobných informací o zásazích v oblasti změny klimatu (např. počet hektarů v rámci těchto závazků), o počtu zalesněných hektarů, o podílu zemědělské půdy, na kterou se vztahují podporované závazky s cílem zlepšit přizpůsobení se změně klimatu a snížit emise, o podílu zemědělských podniků investujících v oblasti klimatu, nebo o instalované kapacitě obnovitelných zdrojů energie. Kromě toho Komise na základě informací poskytnutých členskými státy podá zprávu o množství podporovaných hektarů podle vykonávané zemědělské činnosti. A konečně hodnocení poskytne posouzení dopadu opatření SZP na klima.

88. Nepředpokládá se každoroční posuzování dopadů zmírňování změny klimatu (např. v každé výroční zprávě o provádění programů rozvoje venkova).

Hodnotící otázky podle oblastí zájmu a hodnotící otázky o cílech na úrovni Unie, včetně zmírňování změny klimatu, obsahovala pouze rozšířená výroční zpráva o provádění z roku 2019 (zabývající se rokem 2018). Tyto hodnotící otázky budou dále rozpracovány v následném hodnocení programů rozvoje venkova na období 2014–2020.

Kromě toho Komise prostřednictvím asistenční služby pro hodnocení spolupracuje s členskými státy v oblasti sdílení osvědčených postupů a zlepšování kvality jejich hodnocení toho, jaký je čistý přínos opatření pro rozvoj venkova s cílem snižovat emise skleníkových plynů.

ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

91. Komise konstatuje, že sledování klimatu bylo prováděno v období 2014–2020 a bylo předmětem zvláštní zprávy EÚD. Komise odkazuje na své odpovědi na zvláštní zprávu č. 31/2016³.

Pokud jde o nadhodnocení a ekologizaci přínosu SZP v souvislosti s klimatem v uvedené zprávě, vzala Komise mimo jiné na vědomí simulace, které prováděl EÚD za použití různých metodik a obecných zásad, na nichž se dohodly některé mezinárodní organizace poskytující pomoc, avšak zopakovala svůj závazek týkající se přístupu EU. Metoda použitá Komisí je správná a byla vypracována transparentním a koordinovaným způsobem; vychází z ukazatelů z Ria a byla sdělena Evropskému parlamentu a Radě.

Doporučení č. 1 – přijmout opatření, aby SZP snížila emise ze zemědělství

a) Komise toto doporučení částečně přijímá.

V současnosti neexistují v právních předpisech EU zvláštní vnitrostátní cíle na snížení emisí pro odvětví zemědělství (emise skleníkových plynů z chovu hospodářských zvířat jiné než CO₂); na toto odvětví i další odvětví (budovy, doprava, odpady) se vztahují vnitrostátní cíle snižování emisí skleníkových plynů podle nařízení o „sdílení úsilí“ na období 2021–2030. V souladu s ambicióznějším cílem snížit emisí skleníkových plynů pro hospodářství EU jako celek nejméně o 55 % se v příloženém posouzení dopadů zkoumá několik možností, jak v rámci nařízení o „sdílení úsilí“ vnitrostátní cíle zvýšit.

V rámci nařízení LULUCF se členské státy již zavázaly k čistému pohlcování CO₂. V nedávné dohodě o evropském právním rámci pro klima se uvádí tvrzení Komise, že k dosažení klimatické neutrality do roku 2050 je potřeba, aby se zvýšila kapacita pohlcování uhlíku (tedy pohlcování prostřednictvím LULUCF) Sdělení Komise „Zvýšení cílů Evropy v oblasti klimatu do roku 2030 Investice do klimaticky neutrální budoucnosti ve prospěch našich občanů“ (COM/2020/562 final) odhaduje, že do roku 2030 je možné zvýšit odstraňování uhlíku na úroveň větší než 300 mil. tun ekvivalentu CO₂. V souladu s tímto cílem Komise v rámci balíčku „Fit for 55“ navrhne revidovat nařízení LULUCF. Jak navíc stanoví počáteční posouzení dopadů, související posouzení dopadů k revizi nařízení LULUCF se bude zabývat možností sloučit od roku 2031 v rámci nařízení LULUCF cíle emisí ze zemědělství jiných než CO₂ s emisemi CO₂ a s pohlcováním v důsledku využívání půdy. Musely by tak vzniknout vnitrostátní cíle pro odvětví zemědělství včetně všech souvisejících emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování.

b) Komise toto doporučení přijímá.

c) Komise toto doporučení přijímá.

Doporučení č. 2 – přijmout opatření s cílem snížit emise z obdělávaných odvodněných organických půd

a) Komise toto doporučení přijímá.

b) Komise toto doporučení přijímá.

Ve svém návrhu nařízení o strategickém plánu SZP Komise předpokládá ochranu rašelinišť a mokřadů v rámci budoucí podmíněnosti (DZES 2). Na tomto pevném základě budou členské státy moci věnovat významnou část budoucího rozpočtu SZP na zavodňování / obnovu odvodněných

³ <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/DocItem.aspx?did=39853>.

organických půd prostřednictvím ekorežimů a řady zásahů v oblasti rozvoje venkova. Při posuzování budoucích plánů SZP Komise toto hledisko pečlivě zváží.

Kromě toho bude Komise prostřednictvím iniciativy týkající se uhlíkových farem podporovat uhlíkové farmy jako obchodní model, který vytváří nový zdroj příjmů pro subjekty biohospodářství, a to na základě jejich přínosů v oblasti klimatu (další podrobnosti viz odpověď Komise na doporučení 3b). Studie „Technical Guidance Handbook – setting up and implementing result-based carbon farming mechanisms in the EU“ (Příručka technických pokynů – zřízení a provádění nízkouhlíkového zemědělství v EU založeného na výsledcích)⁴, která byla provedena v období 2018–2020, přezkoumala možnosti zavedení plateb za uhlíkové farmy v pěti slibných oblastech, včetně obnovy a zavodňování rašelinišť. Studie pomůže soukromým subjektům a veřejným orgánům zahajovat rostoucí množství iniciativ týkajících se uhlíkových farem, které významně přispějí k boji proti změně klimatu.

95. Komise konstatuje, že sledování klimatu bylo prováděno v období 2014–2020 a již bylo předmětem zvláštní zprávy EÚD. Komise odkazuje na své odpovědi ve zvláštní zprávě č. 31/2016⁵.

Pokud jde o nadhodnocení a ekologizaci přínosu SZP z hlediska klimatu v uvedené zprávě, Komise mimo jiné:

- nesdílela názor, že ekologizace přímých plateb je z velké části založena na předchozích dobrých zemědělských a environmentálních stavech. Požadavky týkající se plochy využívané v ekologickém zájmu a diverzifikace plodin jsou nové, přičemž ochrana stálých pastvin byla výrazně posílena, například plnou ochranou environmentálně citlivých trvalých travních porostů a menšími možnostmi pro zorání trvalých travních porostů,
- rovněž byla přesvědčena, že ekologizace přímých plateb má dopad spíše významný než omezený. Tento dopad do značné míry odráží souvislost těchto tří zemědělských postupů s klimatem. I když požadavky na ekologizaci nemají vliv na všechny zemědělce, dostupné informace zároveň ukazují, že se jedná o 72 % celkové zemědělské plochy, což je ještě důležitější skutečnost s ohledem na opatření v oblasti klimatu.

Viz rovněž odpověď Komise k bodům 86 až 88.

Doporučení č. 3 – podávat pravidelné zprávy o přínosu SZP ke zmírňování změny klimatu

a) Komise nepřijímá doporučení každoročně posuzovat dopady. Roční ukazatele výsledků, s nimiž se počítá pro budoucí strategické plány SZP, poskytnou informace o pokroku členských států při provádění zásahů, které prospívají klimatu. Smysluplné posouzení účinků těchto opatření na čisté emise skleníkových plynů vyžaduje data z několika let včetně informací o různých externích faktorech, které emise skleníkových plynů ovlivňují (protože SZP není jediným faktorem, který emise způsobuje).⁶ Taková posouzení se budou uskutečňovat prostřednictvím hodnocení, tj. nikoli jednou ročně.

⁴ K dispozici na adrese <https://europa.eu/!WR87pg>.

⁵ <https://www.eca.europa.eu/cs/Pages/DocItem.aspx?did=39853>.

⁶ Další informace najdete v kapitole 4 (Metoda) zveřejněného pracovního dokumentu o hodnocení dopadu společné zemědělské politiky na změnu klimatu a emise skleníkových plynů, který je k dispozici na adrese <https://europa.eu/!bn68Kvm>

b) Komise toto doporučení přijímá.

V rámci politiky pro změnu klimatu se na emise ze zemědělství a na emise z budov, dopravy a odpadu vztahuje nařízení o „sdílení úsilí“. Nařízení o „sdílení úsilí“ stanoví cíle snižování pro jednotlivé členské státy, přičemž každý stát má za úkol stanovit přiměřené vnitrostátní politiky tak, aby cíle dosáhl. Pokud cíle nejsou splněny, uplatňují se sankce. V rámci balíčku „Fit for 55“ Komise navrhne nové legislativní návrhy, které posílí další snižování emisí skleníkových plynů napříč odvětvími, zemědělství nevyjímaje, aby bylo v roce 2030 dosaženo celkového snížení o nejméně 55 % ve srovnání s rokem 1990.

Návrh budoucí SZP, strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a Zelená dohoda pro Evropu předpokládají pozitivní pobídky, které by zemědělce odměňovaly za dlouhodobé odstraňování uhlíku. Komise bude podporovat uhlíkové farmy zejména prostřednictvím iniciativy týkající se uhlíkových farem, a to jako obchodní model, který vytváří nový zdroj příjmů pro subjekty v biohospodářství na základě přínosů, které mají v oblasti klimatu. Komise rovněž vytváří regulační rámec pro certifikaci odstraňování uhlíku na základě spolehlivé a transparentní evidence uhlíku. Komise vypracuje studii, která posoudí zásadu „znečišťovatel platí“ v souvislosti s emisemi skleníkových plynů.